

Slutrapport pedagogiskt utvecklingsprojekt 2019 - *Undervisning i vetenskapsteori och vetenskaplig metod inom professionsutbildning*

Målsättningen med projektet var att utveckla pedagogiska strategier för att förbättra förutsättningarna för studenters lärande när det gäller förståelse för innebörden av ett vetenskapligt förhållningssätt och dess betydelse för yrkesutövande. Projektet syftade även till att ta vara på och utveckla lärares kunskaper om vad ett vetenskapligt förhållningssätt och forskningsanknytning kan innebära. Initiativet till det pedagogiska utvecklingsprojektet hade föregåtts av ett utvecklingsarbete för att implementera en ny utbildningsplan för socionomprogrammet. Den nya utbildningsplanen föranleddes bland annat av en ambition att förbättra förutsättningarna för successiv fördjupning och progression samt ökad integrering av undervisningen i vetenskapsteori och vetenskaplig metod. Ett av argumenten för en ökad integrering var lärares erfarenheter av att studenter har svårt att tillvarata de kunskaper och färdigheter de tillägnat sig i kurser i vetenskaplig metod och se dess relevans för den kommande yrkesutövningen som socionom.

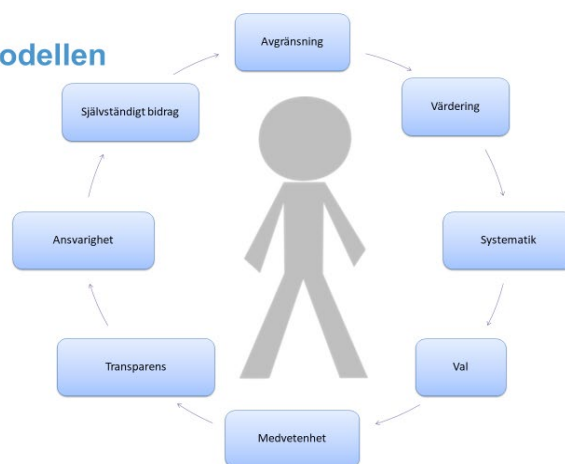
Projektets genomförande

Under 2019 har följande aktiviteter genomförts i det pedagogiska utvecklingsprojektet:

- Workshop vid fyra tillfällen under våren 2019 med ett lärarlag som undervisar i en av socionomprogrammets kurser med fokus på utformning av examinationsuppgifter och bedömningskriterier.
- Projektgruppen arbetar med litteratursökning och granskning av vetenskapliga artiklar inom området.
- Workshop med samtlig personal vid enhetsdag för socialt arbete om innebörden av ett vetenskapligt förhållningssätt och dess relation till ett professionellt förhållningssätt, samt rapportering av arbetet med det pedagogiska utvecklingsprojektet och lärarlagens erfarenheter av deltagande.
- Pedagogiskt seminarium vid enheten för socialt arbete. Seminariet utformas som en workshop där olika lärarlag arbetar med revidering av examinationsuppgifter och ger varandra kollegial feedback.
- Arbeta med rapportskrivning och utkast till vetenskaplig artikel.

Arbetet inleddes med en dialog i projektgruppen gällande idéer och genomförande. Där bestämdes att utgå från en modell för ett vetenskapligt förhållningssätt som en av deltagarna i projektgruppen skissat på sedan tidigare. Modellen, vilken namngavs Manda efter det arameiska ordet för kunskap, har under projektets gång utvecklats och förfinats. Modellen åskådliggör ett antal kvalitéer som kan vara vägledande i såväl forskningsprocessen som i professionsutövningen.

Mandamodellen

Vi har också utgått ifrån vad vi kallar kunskapsproduktionsstegen, vilket är en illustration och beskrivning över vetenskaplig kunskapsproduktion.

Kunskapsproduktionsstegen

- Kunskapsproduktion innebär att besvara en fråga (eller lösa en uppgift) med ett systematiskt tillvägagångssätt
- Kunskapsproduktion bidrar till en ny förståelse av fenomenet i fråga, vilket är det som i vetenskapliga sammanhang kallas för *analys*.
- Att analysera innebär att besvara de *frågor* som inledningsvis formulerades. Frågan kan i sin tur härledas till ett identifierat *problem*.
- Vidare formas svaret på frågan av den *information* som samlas in, samt vilket *perspektiv* kunskapsproducenten antar.
- Den logiskt grundade vetenskapliga processen resulterar i möjligheten att *argumentera* för den kunskap som genererats.

3

Den första workshopen, av fyra, med lärarlaget ägnades åt en dialog kring lärarnas förståelse av innebörden av ett vetenskapligt förhållningssätt och hur ett sådant förhållningssätt kommer till uttryck i kursen. Lärarna ombads även identifiera eventuella svårigheter som studenterna visat i samband med genomförande av olika uppgifter. Därefter presenterades Mandamodellen, vilken öppnade för en diskussion kring innebörden i olika begrepp och hur dessa skulle kunna användas som verktyg för lärare i samband med utformning av uppgifter. Under workshopen diskuterades även de olika stegen i kunskapsproduktionsstegen och hur denna skulle kunna användas som ett pedagogiskt verktyg i socionomens yrkesutövning för att öka systematiken och medvetenheten när det gäller exempelvis problemformulering och perspektivval.

Inför den andra workshopen hade lärarlaget valt ut en uppgift som användes som exempel för gemensam kollegial granskning, vilken utgick från Mandamodellen och kunskapsproduktionsstegen. Den valda uppgiften omfattade ett antal fall som belyste ett gemensamt tema. Samtliga fall var exempel på situationer som är vanligt förekommande i socionomens yrkesutövning och som väckte starka känslomässiga reaktioner hos studenterna. Som hjälpmedel vid granskningen av instruktionen till uppgiften använde vi oss även av en lista över aktiva verb hämtade från Blooms taxonomi. Projektgruppen intog rollerna som kollegiala handledare och ställde frågor till lärarlaget om: Vad vill vi att studenterna ska kunna? Hur tänker vi att studenterna ska arbeta med uppgiften? Mellan den andra och tredje workshopen reviderade lärarlaget uppgiften och genomförde seminariet tillsammans med studenterna. Den tredje workshopen fokuserade på lärarnas reflektioner över om, och i så fall hur, revideringarna påverkat hur studenterna uppfattat uppgiften och på vilket sätt den stimulerat ett

vetenskapligt förhållningssätt. Workshopen avslutades med en genomgång och diskussion om uppgiftens bedömningskriterier. Inför den fjärde och avslutande workshopen hade lärarlaget arbetat vidare med att revidera uppgiftens bedömningskriterier, vilket processades tillsammans med projektgruppen som återigen agerade kollegiala handledare. Fokus var bland annat att diskutera hur bedömningskriterierna kan bidra till att tydliggöra kvaliteter i ett vetenskapligt förhållningssätt och dess tillämpning i uppgiften. Workshopen avslutades med en tillbakablick på projektiden och lärarlaget framförde att arbetet har varit utmanande och givande. De uppfattade det som att projektet bidrog till förbättring i förhållande till både temat för uppgiften (sorg och kris) och till ett vetenskapligt förhållningssätt. Lärarlaget betonade att det var viktigt för dem att inte betrakta sig själva som granskade, utan snarare som handledda, utmanade och hjälpta. Det är därför viktigt att personer som agerar kollegiala handledare förhåller sig respektfullt, exempelvis genom att ställa frågor snarare än att ge kritik.

Vid två tillfällen har projektet presenterats för enhetsgruppen i socialt arbete; en gång våren 2019 där vi erhöll värdefull input på våra initiala idéer, samt en gång augusti 2019 där vi presenterade Mandamodellen och kunskapsstegen. Vid det senare tillfället ägnade vi också tid till att diskutera skillnader och likheter i ett vetenskapligt- och ett professionellt förhållningssätt. Här informerades även enhetsgruppen om ett kommande pedagogiskt seminarium, utformat som en workshop, där de förväntades ta med kursuppgifter (redan existerande alternativt planerade) med potential att revidera och förfina utifrån blicken av ett vetenskapligt förhållningssätt.

Vid det pedagogiska seminariet samlades olika lärarlag för socionomprogrammet som tillsammans arbetade med revidering av kursuppgifter, med utgångspunkt från frågan om användningen av kunskapsproduktions och Mandamodellen kan utgöra användbara verktyg. Exempel på uppgifter som processades under seminariet var idéer kring muntliga examinationer, bedömningskriterier och olika former av skriftliga uppgifter. Det pedagogiska seminariet var mycket uppskattat av enhetsgruppen, där många upplevde att de fick konkreta verktyg och värdefull kollegial feedback till att utveckla och förbättra kursupplägg.

Det ovan beskrivna ligger i linje med den ursprungliga projektplanen. I två avseenden har vi dock avvikit från den planen; en ursprunglig ambition var att skapa kontakt med andra lärosäten för att få inspiration och ny kunskap kring hur de arbetade med liknande frågor. Den typen av kontakter har inte tagits. Istället har projektmedlemmar deltagit i pedagogiska konferenser där vi särskilt engagerat oss i teman närliggande projektets. Den andra ambitionen var att författa en vetenskaplig artikel baserad på erfarenheterna av projektet. Denna artikel är påbörjad och planen är att slutföra den under 2020. Det blev dock tydligt under projektets gång att det krävdes mer material, och tid, för att producera en text av vetenskaplig kvalitet. Detta var en omprioritering som vi gjorde då vi beviljades del av sökt belopp, i jämförelse med vad den ursprungliga projektplanen byggde på.

Resultat

Projektet har resulterat i att vi har utvecklat pedagogiska strategier i form av konkreta verktyg, kunskapsproduktionsstegen och Mandamodellen, för gemensamma pedagogiska strategier på socionomutbildningen som i större utsträckning bidrar till att stärka studenternas förståelse för innebörden och tillämpningen av ett vetenskapligt förhållningssätt. Genom flertalet träffar med lärarlag och enhetsgruppen har vi utmejslat en ökad samsyn och förståelse av begreppen vetenskapligt förhållningssätt och forskningsanknytning, vilket i sin tur förväntas bidra till att gynna studenternas förståelse för dess relevans och betydelse i sin kommande professionsutövning.

Hur kan resultatet av projektet vidareutvecklas?

I takt med implementeringen av den nya utbildningsplanen för socionomprogrammet ges tillfällen för tillskapandet och revidering av uppgifter, vilket innebär att det finns goda förutsättningar för att fortsätta arbeta med att integrera en ökad systematik gällande användning av dessa pedagogiska verktyg i undervisning och kunna följa upp dess för- och nackdelar. Vi har även ansökt och beviljats ytterligare medel för pedagogiskt utvecklingsarbete, under 2020 där projektplanen bygger på en vidareutveckling av föreliggande projekt. Inom ramen för det nya projektet avser vi formulera en gemensam ämnesdidaktik, där vi fortsätter etableringen av gemensamma strukturer för att implementera pedagogiska strategier som kan bidra till att i ökad utsträckning stödja studenternas förståelse för och förmåga att tillägna sig ett vetenskapligt förhållningssätt.

Ekonomiskt utfall

Tilldelade medel har företrädesvis använts till lönekostnader.

Beviljat belopp	300 000,00 kr
Personalkostnader	159 320 kr
Övriga driftskostnader	9 529,44 kr
UOH	80 982,24 kr
IOH	37 116,86 kr
<hr/> Summa kostnader	<hr/> 286 948,54 kr
Överskott	13 051,46 kr

2020-02-14

Katarina Hjortgren

Programansvarig Socionomprogrammet

Anna Petersén

Projektsamordnare, Lektor i Socialt arbete